

# SKEIVT/ARKIV



UNIVERSITETET I BERGEN  
*Universitetsbiblioteket*

## **Hvorfor undervise i skeiv historie?**

*Introduksjon til oppgavesett i skeiv historie  
utarbeidet av Skeivt arkiv.*

Publisert høst 2020

## Hvorfor undervise i skeiv historie?

Den skeive historien er like lang som historien selv, men har helt opp til vår tid i stor grad blitt tildekket, tiet om. For tabuer fra fortiden har en tendens til å følge med inn i nåtiden, og det som kan ha vært velment diskresjon har ført til usynliggjøring av mange menneskers liv og erfaringer. Men det finnes mange spor etter den skeive historien, om man vet hvor man skal lete! Og det er viktig at barn og unge lærer om kjønn og seksualitet, også utenfor naturfagstimene. For dette handler ikke bare om kropp og samliv. Det handler om språk, begreper og kategorier. Om religion, livssyn og etikk – om politikk, juss og menneskerettigheter. Om modige enkeltmennesker som har stått opp og kjempet for retten til å være den de er. Om sosiale bevegelser som har bidratt til å endre det samfunnet vi lever i.

For noen elever vil det å lære om skeiv historie gi bekreftelse og tilhørighet, fordi de kan knytte det til egne liv og erfaringer. For andre kan det åpne opp vante måter å tenke på, og snakke på. Kjønn- og seksualitetsmangfold er ikke nye fenomener. De kategoriene vi bruker i dag er ikke tidløse eller allmenngyldige. Dette er viktig kunnskap å ha med seg for barn og unge i dag.

## Fagfornyelsen

I 2020 kom det som kjent nye læreplaner for grunnskolen og gjennomgående fag i videregående opplæring. For 1.–9. trinn og Vg1 ble læreplanene innført i august 2020, mens for de andre trinnene vil dette skje i august 2021 og 2022. Den nye overordnede delen av læreplanverket gjelder alle læreplaner.

Disse oppgavesettene er forankret i læreplanverkets overordnede del og tverrfaglige temaer. Lærerne kan selv knytte oppgavene til aktuelle kompetansemål og egen undervisning i de aktuelle fagene. Kombiner gjerne flere oppgavesett, og tilpass etter egne ønsker og behov. I de kommende avsnittene presenteres aspekter fra det nye læreplanverket som synliggjør behovet for undervisning i skeiv historie.

Formålsparagrafen bygger på menneskeverdets ukrenkelighet og at alle mennesker er like mye verdt, uavhengig av hva som ellers skiller oss. Likeverd og likestilling er verdier som er kjempet fram gjennom historien. Disse må ivaretas og forsterkes. Skolen skal formidle kunnskap og fremme holdninger som sikrer disse verdiene. Ingen elever skal utsettes for diskriminering. «Vi kan alle oppleve at vi skiller oss ut og kjenner oss annerledes. Derfor er vi avhengige av at ulikheter anerkjennes og verdsettes.»

Skolen skal fremme demokratiske verdier og holdninger som motvekt mot fordommer og diskriminering, samt skape respekt for at vi er forskjellige. Et grunnlag for empati og vennskap mellom elevene er at de klarer å sette seg inn i hva andre tenker, føler

og erfarer. Lærerne skal fremme kommunikasjon og samarbeid som gir elevene mot og trygghet til å si fra på andres vegne. I skolen skal respektløse og hatefulle ytringer ikke aksepteres, og elevene må lære å opptre hensynsfullt og utvikle bevissthet om egne holdninger.

Et tverrfaglig tema i skolen er Folkehelse og livsmestring, og dette skal bidra til at elever lærer å håndtere medgang og motgang, i tillegg til personlige og praktiske utfordringer på en best mulig måte. I barne- og ungdomsårene er utvikling av et positivt selvbilde og en trygg identitet særlig avgjørende. Aktuelle områder som hører hjemme under temaet er blant annet seksualitet og kjønn, det å kunne sette grenser og respektere andres, i tillegg til å håndtere tanker, følelser og relasjoner.

Det tverrfaglige temaet Demokrati og medborgerskap skal gi elevene forståelse for sammenhengen mellom demokrati og sentrale menneskerettigheter som ytringsfrihet, stemmerett og organisasjonsfrihet. Elevene skal tilegne seg kunnskaper og ferdigheter til å møte utfordringer i tråd med demokratiske prinsipper. De skal blant annet øve opp evnen til å tenke kritisk, håndtere meningsbrytninger og respektere uenighet.

For å oppnå et inkluderende læringsmiljø har skolens ansatte, foreldre/foresatte og elever sammen ansvar for å forebygge mobbing og krenkelser. Elever skal lære å respektere forskjellighet og forstå at alle har en plass i fellesskapet.

Oppgavesett i skeiv historie kan bidra i en undervisning som skal fremme at alle sammen er like mye verdt selv om vi er ulike. Når elevene gjør seg kjent med skeive personers kamp for rettigheter, får de innblikk i hvordan likeverd og likestilling er verdier som er kjempet fram gjennom historien.

Kjennskap til den skeive historien kan øke respekt for forskjellighet fordi man kan bli bevisst på at de kategoriene vi opererer med i dag ikke er tidløse og ikke alltid har vært de samme. Hva som er «forskjellig» er ikke statisk, men i endring. Når elevene lærer om hvordan situasjonen for skeive i Norge har bedret seg, kan det bidra til å synliggjøre at ulikheter kan anerkjennes og verdsettes. Dette kan igjen føre til at elever klarer å si fra på andres vegne dersom en medelev opplever f.eks. homofobi og mobbing.

Temaer knyttet til kjønns- og seksualitetsmangfold preger samfunnsdebatten i dag. Det kan blant annet handle om rett til å endre juridisk kjønn, bruk av pronomenet «hen», bioteknologi og nye familieformer. Det er sterke meninger og sterke følelser knyttet til dette. I samtaler om slike temaer er det viktig at elever har lært å reflektere over egne standpunkter, forstå at egne resonnementer kan være ufullstendige, lytte til andre og være åpen for ny kunnskap.

Ved å lære om den skeive historien kan elevene få et bedre grunnlag for å forstå tankesett og resonnementer som preger samfunnsdebatten i dag, og få et bedre kunnskapsgrunnlag til å danne sine egne meninger på. Når elevene arbeider med oppgavene, kan de lære å zoome litt ut og se på hvordan majoriteter kan forholde seg til minoriteter, samt drøfte hvordan man unngår å generalisere og reprodusere stereotypier og fordommer.

Det skal ikke alltid nødvendigvis så mye til for å løfte den skeive historien inn i undervisningen. Elever lærer gjerne om Henrik Wergelands voldsomme forelskelser i kvinner, noe som gjenspeiles i hans diktning og blir ansett som relevant å formidle. Imidlertid beskrives forholdet mellom Gunvor Hofmo og Ruth Maier konsekvent som «vennskap» uten at man går nærmere inn på det. Kan det være at også Gunvor Hofmos kjærlighet til kvinner påvirket hennes liv og diktning? Hvorfor nevnes ikke skeiv kjærlighet (og kjærlighetssorg) på lik linje med heterofil kjærlighet? Dette er et godt eksempel på at det som kan ha vært velment diskresjon fortsatt fører til usynliggjøring av viktige aspekter ved historiske personers liv og erfaringer.

## Nyttige lenker:

Skeivt arkiv har en nettside som er en ressurs for undervisning i emner knyttet til skeiv historie: <https://skeivtarkiv.no/>.

Her finner dere blant annet nettleksikonet Skeivopedia, som stadig oppdateres med nye artikler: <https://skeivtarkiv.no/skeivopedia>.

Her er tidslinje over sentrale punkter i norsk skeiv historie: <https://skeivtarkiv.no/tidslinje#event-ragr>.

Her er livsminneintervjuer med personlige fortellinger fra lesbiske, homofile, bifile, transpersoner og andre som har hatt en rolle i den norske skeive historien: <https://skeivtarkiv.no/intervjuer>.

Og her er skeive historie som er sendt inn anonymt og viser ulike erfaringer med å være skeiv i Norge i dag: <https://skeivtarkiv.no/skeive-historier>.

Lærere og elever er også alltid velkommen til å kontakte Skeivt arkiv dersom dere skulle ha spørsmål! Ta kontakt på [skeivtarkiv@uib.no](mailto:skeivtarkiv@uib.no).